

Яким Прохорович ЗАПАСКО

(28.08.1923, с. Розсішки Черкаської обл. – 1.11.2007, м. Львів)

Останній місяць цієї осені почався із сумної звістки – відійшов у вічність видатний український учений і педагог, організатор науки й мистецької освіти, доктор мистецтвознавства, професор, дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка, академік Академії наук вищої школи України, лауреат премії ім. І. Франка Яким Прохорович Запаско. Не стало серед нас світлої людини, яскравої особистості, талановитого дослідника.

Уродженець с. Розсішки Христинівського р-ну на Черкащині, свій шлях у світ він

розпочав на фронтах Другої світової війни, захищаючи рідну землю від фашистських окупантів. Після демобілізації 1945 р. своє життя пов'язав зі Львовом. Тут він став студентом Українського поліграфічного інституту імені І. Федорова, після закінчення якого певний час працював художнім редактором Львівського книжково-журнального видавництва. Упродовж 1952–1958 років обіймав посади наукового співробітника, а згодом – завідувача відділу Львівського музею етнографії та художнього промислу Академії наук України. Після захисту канди-

датської дисертації на тему “Орнаментальне оформлення української рукописної книги” (1958) обійняв посаду ректора Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (ЛДІПДМ). За роки керівництва цим вищим навчальним закладом (до 1971 р.) Я. Запаскові вдалося активізувати творче та наукове життя серед педагогів і студентів. Саме завдяки зусиллям ученого навчальний процес у вузі набув яскраво вираженого національного спрямування, підґрунтям для якого стало поглиблене вивчення та засвоєння кращих здобутків української традиційної культури. Ці ідеї Яким Прохорович Запаско продовжував розвивати й на посаді завідувача кафедри історії та теорії мистецтва ЛДІПДМ (від 1971 р.). Докторську дисертацію на тему “Мистецтво книги в Україні XVI–XVIII ст.” було захищено 1973 р.

У значному науковому доробку Я. Запаска – сотні публікацій на різні теми історії вітчизняної художньої культури. Широко визнаними у фахових колах є його авторські монографії: “Орнаментальне оформлення української рукописної книги” (1960), “Першодрукар Іван Федоров” (1964), “Мистецтво книги на Україні в XV–XVIII ст.” (1971), “Українське народне килимарство” (1973), “Мистецька спадщина Івана Федорова” (1974), “Пам’ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга” (1995), а також каталоги стародруків, видані в Україні – “Пам’ятки книжкового мистецтва” (у співавторстві з Я. Ісаєвичем), видання про українську графіку ХХ ст. та ін. Яким Прохорович – автор розділів багатотомної “Історії українського мистецтва”, підручників, методичних посібників. Під його керівництвом та за безпосередньої участі було опубліковано ряд науковозначимих видань, зокрема перший в українському мистецтвознавстві енциклопедичний словник із декоративно-вжиткового мистецтва (2000). Кожне з досліджень Якіма Запаска позначене новизною поглядів на певний культурно-мистецький феномен і завжди сприймалося з підвищеним інтересом з боку наукової еліти в Україні та поза її межами.

Творча, педагогічна та організаційна діяльність Я. Запаска набрала нової динаміки в 1990-х роках, коли після десятиліть ідеологічного пресингу у сфері інтелектуального життя відкрилися нові можливості оцінювання фундаментальних явищ історії національного мистецтва. З перших днів відновлення Наукового товариства імені Шевченка у Львові він щиро запропонував свій багатий досвід для розбудови роботи в секції мистецтвознавства. Наступною ініціативою Якіма Прохоровича було відкриття при Львівській академії мистецтв Спеціалізованої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, яку він очолював з 1994 р. Я. Запаско входив до складу Спеціалізованої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України, очолював правління Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам’яток історії та культури (1966–1976), входив до складу інших фахових рад, комісій.

Гіркота з приводу тяжкої втрати переповнює в ці дні серця учнів Якіма Прохоровича. Чимало вчених-мистецтвознавців, а також художників-практиків завдячують Якіму Прохоровичу своїм творчим становленням. Надовго в пам’яті лишаться лекції з історії українського мистецтва, неабияка ерудиція професора Запаска, досконале знання багатющого фактичного матеріалу з фаху, лишаться його настанови щодо тонкощів мистецтвознавчого тексту, не забудеться його відповідальне й трепетне ставлення до Слова.

Вищим покликанням для Якіма Запаска стала справа служіння рідному народові, любов до якого він проніс через усе своє життя. Саме цю любов та непохитну віру в щасливу долю України заповів академік Запаско нам, наступникам.

*Колективи
Львівської національної академії мистецтв
та ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України*